

Minna Mättö ja Marko Nurmikolu

Ympäristövaliokunta

Lausuntopyyntö:

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain muuttamisesta (HE 211/2024 vp)

Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta annettua asetusta (EU) 2024/1735 (jäljempänä nettonollateollisuuden asetus).

Kuntaliiton asiantuntijalausunto

Nettonollateollisuuden hankkeiden toimivaltaisia kuntaviranomaisia arvioidaan olevan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja rakennusvalvontaviranomainen. Nettonollateollisuuden hankkeiden toimivaltaisiin viranomaisiin kohdistuvat vaikutukset liittyvät tiedon välittämiseen yhteyspisteviranomaiselle sekä lupamenettelyjen määräaikojen noudattaminen.

Lain ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa 2 g §:ään ehdotetaan lisättäväksi myös kuntien toimivaltaisten viranomaisten tehtäväksi velvollisuus ilmoittaa nettonollateollisuuden hankkeiden yhteyspisteviranomaiselle, kun toimivaltaisessa viranomaisessa vireille tullut hakemus on täydellinen tai miltä osin toimivaltaisessa viranomaisessa vireille tullutta hakemusta on täydennettävä. Lisäksi myös kunnallisten viranomaisten on huolehdittava, että sähköisessä yhteyspisteessä on ajantasaiset tiedot mainitussa asetuksessa tarkoitetun lupamenettelyn käsittelyvaiheesta. Kuntien toimivaltaisten viranomaisten on myös ilmoitettava yhteyspisteviranomaiselle lupa-asian vireilletulosta ja asiaa koskevan päätöksen tiedoksi-antamisesta hakijalle, jos hakija ei asioi kyseisen menettelyn osalta sähköisen yhteyspisteen kautta.

Nettonollateollisuuden hankkeiden toimivaltaisiin viranomaisiin kohdistuvat vaikutukset liittyvät tiedon välittämiseen yhteyspisteviranomaiselle sekä lupamenettelyjen määräaikojen noudattamiseen. Tiedon välittämisestä ja lupamenettelyille asetetuista määräajoista viranomaisille kohdistuvat

vaikutukset on esityksessä arvioitu melko vähäisiksi, mutta ne edellyttävät toimivaltaisilta lupaviranomaisilta muun muassa uudenlaista yhteistyötä ja yhteydenpitoa yhteyspisteviranomaiseen.

Nettonollateollisuuden hanke voi hanketyypistä tai hankkeen laajuudesta riippuen edellyttää lukuisia eri viranomaisten lupia ja hyväksyntöjä. Määräajan laskentaan kuuluvan lupamenettelyn kesto on siten huomattavasti yksittäisen lupamenettelyn kestoa pidempi. Rakentamisluvan myöntää kunnan rakennusvalvontaviranomainen ja rakentamislupahakemuksen käsittelyaika vaihtelee kunnittain viikoista kuukausiin. Rakentamislakiin on säädetty sitova käsittelyaika rakentamisluvan käsittelylle, joka on tapauksesta riippuen 3 kk tai 6 kk. Tällaisten kansallisten sitovien käsittelyaikojen suhdetta ja merkitystä EU-lainsäädännön luvituskokonaisuudelle asetettuun käsittelyaikaan voisi olla tarpeen arvioida hallituksen esityksessä.

Nettonollateollisuuden hankkeisiin joudutaan kohdistamaan sekä valtion että kuntien viranomaisten resursseja. Tämä heikentää ympäristöhallinnon muiden tehtävien hoitoon suunnattuja resursseja myös hidastaen muiden kuin nettonollateollisuuden hankkeiden lupakäsittelyjä. Valtionhallinnon säästöt ja samalla uudet tehtävät saattavat aiheuttaa enemmän painetta valtion ja kuntien jaettujen valvontatehtävien osalta myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatehtäville. Lakiesitysluonnoksessa ei kuitenkaan ole arvioitu vaikutuksia kuntien viranomaisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön Luvat ja valvonta -palvelusta pyritään kehittämään kattava lupien digitaalinen hakukanava, jonka kautta hakemukset ohjautuvat kustakin luvasta vastaavalle viranomaiselle ja sen tietojärjestelmiin. Kyseistä palvelua on esityksen mukaan tarkoitus hyödyntää myös nettonollateollisuuden hankkeiden mukaisessa seurannassa, tiedonvälityksessä ja asioinnissa. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että rajapintaratkaisujen kehittäminen ja toteuttaminen kuntien järjestelmiin tässä yhteydessä järjestetään ja rahoitetaan. Luvat ja valvonta -hankkeen aiemmissa vaiheissa järjestelmäintegraatioita ei ole saatu toteutettua kuntien kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Kunnille ei myöskään ole ollut saatavilla rahoitusta palveluun liittymiseen. Luvat ja valvonta -hankkeen aiemmissa vaiheissa ratkaisuja (mm. integraatioita) ei ole saatu toteutettua kuntien kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Haasteita on kuvattu ainakin Luvat ja valvontahankkeen väliarviointi -raportissa (31.8.2022), jossa on työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta toteutetun arvioinnin tulokset. Jos esimerkiksi käsittelyvaihetietoja lupahakemuksen käsittelytilanteesta joudutaan välittämään yhteyspisteviranomaiselle manuaalisesti (sähköpostilla tai kirjautumalla erilliseen portaaliin syöttämään tietoja), aiheutuu siitä työtaakkaa kunnan viranomaisille verrattuna siihen, että tiedot välittyisivät sujuvasti tietojärjestelmästä toiseen. Lisäksi turhaa työtaakkaa aiheutuu yhteyspisteviranomaiselle.

Kuntaliitto pitää välttämättömänä, että Luvat ja valvonta -palvelun rajapintaratkaisujen kehittäminen ja toteuttaminen myös kuntien järjestelmiin järjestetään ja rahoitetaan kohtuullisessa aikataulussa valtion varoista. Tämä on keskeinen edellytys sähköisen asioinnin sujuvuuden ja yhden luukun käyttökelpoisuuden toteutumiselle käytännössä. Myös nettonollateollisuusasetus viittaa siihen, että jäsenmaiden tulee huolehtia toimivaltaisten lupaviranomaistensa resursoinnista (ml. sähköisen asioinnin edellyttämä resursointi).

Kuntaliitto pyytää täsmentämään ehdotusta siltä osin kuin kyseessä on hakemuksen täydellisyyden arvioiminen. Ehdotuksessa on tarpeen todeta, että hakemuksen täydellisyyden arvioiminen kuuluu toimivaltaiselle viranomaiselle kulloinkin sovellettavan lainsäädännön mukaisesti ja yhteyspisteen tehtävänä olisi vain toimivaltaisten viranomaisen ilmoitukseen perustuva tilanteen toteaminen.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan on tärkeää, että lakiesityksessä ei säädetä erikseen seuraamuksista toimivaltaisille viranomaisille määräaikojen ylitystilanteissa. Kuten hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, hakijalla olisi kuitenkin käytössään voimassa olevan lainsäädännön mukaiset oikeusturvakeinot.

SUOMEN KUNTALIITTO

Marko Nurmikolu
Johtava juristi